(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 9. 27. лютого 1944. Рік II.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 163-47
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 163-47
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Обурення всього світу

Вороже летунство ранком 15. 2. ц. р. важко збомбардувало відомий у всьому християнському світі манастир ОО. Бенедиктинів на Монте Касіно, що існує від 6-го століття, тобто 14 століть. Англійці та американці заатакували згаданий манастир без ніякої військової потреби, бо німецьке командування, бажаючи зберегти ту безцінну пам'ятку европейської і християнської культури, залишило манастир поза обсягом боєвих дій. Німецький військовий провід пішов аж так далеко, що поставив на сторожі військову жандармерію, щоб ніхто з вояків не заходив до манастиря. Крім того, щоб не дати навіть найменшої притоки до атаки на манастир, німці відмовилися приміщувати своїх важко ранених вояків у будинках манастиря. З приводу знищення манастиря на Монте Касіно головний командант німецьких збройних сил в Італії фельдмаршал Кесельрінґ видав спеціяльне повідомлення.

Англійсько-американські атаки на славний манастир Монте Касіно й на папську оселю Кастель-Ґандольфо в Римі викликали бурю обурення у всьому культурному світі. Англійці та американці намагаються скинути відповідальність у той спосіб, що вони кажуть наче їм ходило про „військові об'єкти", але одночасно ватиканські круги виразно зазначують перед усім світом, що ні тут ні там не було ні одного німецького вояка. Зокрема, коли мова про Кастель Ґандольфо, таку заяву склав кардинал державний секретар Мамоне. Він зазначив, що в оселі Кастель Ґандольфо було тільки цивільне італійське населення, що шукало захисту перед бомбами. Представники Ватикану в Лондоні й Вашінгтоні дістали спеціяльні доручення з'ясувати ті справи перед тами мошніми урядами. Проти зруйнования манастиря на Монте Касіно гостро запротестував в італійській пресі архиєпископ Міляну кардинал Шустер. Врешті в тій справі промовив також на пресовій нараді шеф німецької преси д-р Дітріх, спростовуючи слова Рузвелта й Черчіля про те, наче б обстрілу й бомбардування Монте Касіно вимагала воєнна конечність, нібито німці зробили там воєнну базу. При тій нагоді д-р Дітріх спростував ще одно неправдиве твердження ворожої пропаганди наче б то німці „два рази просили трьох годинного завішення зброї, щоб похоронити вбитих". В дійсності з таким проханням звернулися до німців під Монте Касіно самі алянти і німці на те погодилися.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Від довшого часу доконуються зміни, які вказують, що постійно зростає значіння майбутнього фронту на Заході. Через те на Сході вже від літа м. р. ідуть тільки оборонні бої, щоб завдяки тій новій воєнній тактиці зібрати якнайбільше німецьких резерв. Під тим знаком стояли також і минулого тижня боєві дії на східному фронті. Німці не тільки зуміли втримати лінію, що в загальному почала зарисовуватися останніми тижнями, але також спромоглися на поважні офензивні дії. Те саме треба сказати також і про південний фронт в Італії. Коли ж мова про майбутній фронт на берегах Західної Европи, то зі всього того, що діється по обох боках, треба здогадуватися, що вже незабаром може прийти хвилина, коли могутній Атлянтійський вал виявить свою силу. На це вказують також заяви високих німецьких військових достойників, їх інспекційні поїздки та акція німецького летунства. Також і на Далекому Сході японські боєві дії мали подвійний характер: оборонний на островах Тихого океану та офензивний на суходолі.

Успішна оборона на півночі.

На півночі східного фронту завзяті оборонні бої відбувалися коло Нарви, між Ільменським озером й озером Пейпус і врешті коло Вітебська. Намагаючися за всяку ціну вдертися до Естонії, большевики навіть пробували під Нарвою висадитися, але всі їх зусилля розбилися об спротив німецьких частин. Між Ільменським озером й озером Пейпус відбувалися рухомі оборонні бої. Згідно з їх тактикою німці перевели деякі скорочення і вирівняння фронту. З тієї причини вони залишили цілковито знищені в останніх боях міста Лугу й Стару Руссу, займаючи нові становища далі на південний захід.

Під Вітебськом закінчилася друга фаза великих боїв, що там тривають від 12. 12. м. р. Останні свої наступи почали большевики 2. 2. ц. р. Вони закінчилися 16. 2. За 2 місяці большевики втратили коло Вітебська понад 1560 повзів і 400 гармат, крім того потерпіли великі втрати в іншому воєнному матеріялі й в людях. В бої під Вітебськом ворог кинув був яких 50 дивізій. Розмірний спокій, що тепер настав коло Вітебська триває також і на просторах між Прип'яттю та Березиною.

Вдатні наступи на півдні

В південній частині східного фронту а першусього на Волині відбувалися рухомі бої. Підчас тих боїв одна німецька панцирна дивізія знищила під Дубном одну большевицьку панцирну групу, що була загналася в ті простори. Місто Дубно сильно тримають німецькі війська, що зводять рухомі бої з поодинокими совітськими кавалерійськими і панцирними відділами, що тут і там загналися підчас колишнього удару на Захід. Але до найбільших успішніших боїв прийшло в просторі на захід від Черкас, на схід від Жашкова і на південний схід від Кривого Рогу. В тому просторі німці вже віддавна почали більші офензивні дії. Їх метою було наладнати зв'язок з деякими частинами німецьких військ, що їх були відрізали від запілля большевики. Підчас коли засоблення окружених німецьких військ відбувалося летунським шляхом, німецькі армії в завзятих і довгих наступах прорвали ворожий перстень і зразу наладнали сполуку з головною силою окружених а опісля також і з іншими їх відділами. Таким чином передчасні сподівання большевиків не здійснилися.

Останніми днями ворог розпочав сильні атаки коло Кривого Рогу, наступаючи на німецькі становища, що в тому місці висунені наперед, з трьох сторін. Німецькі частини відбивають ворожі атаки. Підчас боїв коло Нікополя, які тривали від 5. 11. до 15. 2. большевики втратили 1754 повзи і 533 гармати крім усякого іншого воєнного матеріялу.

Оборона під Монте Касіно

На італійському фронті боєві дії далі відбувалися в двох просторах: в горах коло Монте Касіно й на прибережному терені на південь від Риму під Неттуно. В горах довкола Монте Касіно німецькі війська ставлять завзятий спротив ворожим наступам. Саме місто Касіно вже лягло в румовищах. Вперті бої ідуть за поодинокі його частини. Залізничий двірець кілька разів переходив з рук до рук поки знову не опинився в німецьких руках.

(Докінчення на [illegible]).

Большевицькі пляни не здійснилися

На підставі дотеперішнього ходу воєнних дій на східному фронті можна зробити такі висновки: Большевики ввесь час своєї довгої офензиви на цілому фронті кидали в бій великі маси людей і воєнного матеріялу. Вони сподівалися, що чисельною перевагою осягнуть в скорому часі всі намічені цілі. Ішло їм не так про те, щоб здобути якнайбільше терену, бо коли на ньому зруйновані всі важливі для війни й господарювання споруди, позривані шляхи і коли він позбавлений людської робочої сили, то для здобуття перемоги це може мати ніякого рішаючого значіння.

Тому важдивішою ціллю большевиків було взагалі проломити німецький оборонний фронт і знищити якнайбільше німецького війська, бо тільки в цей спосіб могли вони надіятися по важніших успіхів, що зближали б їх до перемоги. З того, що Сталін безперервно й безоглядно кидав у бій свої дивізії, можна догадуватися, що мав він ще одну ціль, а саме якнайскорше добитися вирішення війни, бо невдоволення серед голодуючого населення, гнобленого літами сталінськими посіпаками на всіх просторах великої тюрми народів, зростає постійно.

Це видно і з того, що Сталін, щоб втихомирювати невдоволених, пустив такі нові блахмани як „свободу" релігії, чи зміну конституції, яка створює окремі „самостійні" республики. Ніхто з нас не сумнівається, що це такий самий підступ, як у 1917 р., коли то большевики визнали були за Україною право на самостійність і відокремлення. Що з того вийшло тоді — всі добре знаємо. І тепер Сталін, продовжуючи „лінію Леніна", хоче знову туманити народи, бо йому того і з погляду на внутрішнє положення в СССР і на закордонну пропаганду конче треба. Треба йому того, бо хоч стільки кривавих жертв коштували всі наступи червоних полчищ, Сталін не осягнув найважнішого, що хотів тобто не проломив німецького фронту, не знищив на сході німецької збройної сили. І саме тому, мабуть, не обійшлося і тут без блахмана. Большевики пускали в світ брехливі вісті, що, мовляв, їм вдалося замкнути більші частини німецького війська і під Нікополем, і на захід від Черкас, і на півночі коло Луги, і що буцім то всюди там ті замкнені війська йдуть назустріч своєму знищенню. В дійсності було зовсім інакше. Як це своєчасно повідомлено, большевикам вдалося було замкнути деякі німецькі

частини тільки на захід від Черкас, але й вони, завдяки доброму проводові й хоробрості німецького вояка видержали тяжкі дні окруження і вкінці проломили перстень переважаючих ворожих сил і знову з'єдналися з німецьким фронтом.

Німецький фронт боронить дальше на сході визначені командуванням позиції, завдаючи наступаючим масам ворога великі втрати. Варто тут згадати і те, що, як виявляється з числа полонених на різних відтинках східного фронту, багато в рядах большевицьких армій дуже слабо військово вишколених вояків. Це без сумніву матиме в дальшому ході війни своє значіння.

Большевики, спираючись на свої маси, плянували здобути великі стратегічні осяги, але це їм не вдалося. Їх плянам дикого наступу протиставились розумні пляни німецького військового проводу, який, числячися з всякими можливостями, так веде оборону, щоб мати потрібні і якнайкраще вишколені резерви всюди там, де їх треба буде в слушний час до рішального наступу.

ОГЛЯД ПОДІЙ

(Докінчення зі стор. 1-ої).

Успішні наступи під Неттуно

Німецьким військам не тільки вдалося зупинити наступ ворога, який висів під Неттуно, але навіть продовжувати дії, що змагають до стиснення ворожого мостового причілка. Коло Апрілії, тобто в тому місці, де ворог мабуть найдальше посунувся в глибину суходолу, німецькі війська знову пішли декілька кілометрів уперед. Одночасно під обстрілом німецької далекострільної артилерії і під бомбами німецьких літаків опинилися важні місця висаду — Неттуно й Анціо. Ворог утратив чимало кораблів, що причалили до тих пристаней з військом та воєнними матеріялами.

В повітрі

Готуючися вже віддавна до висаду на европейському суходолі ворог переводить свої терористичні атаки на німецькі відкриті міста а між ними також і на Берлін. Минулого тижня він налетів на столицю Німеччини та її західні простори. Підчас налету на Берлін ворог утратив понад 48 бомбовиків. Німецьке летунство 3 рази заатакувало південно-східню Англію та Лондон. Останні німецькі атаки були найсильніші, які пережив Лондон від 1940/41 рр. Вони тим відзначаються, що німці налітають одночасно зі всіх боків, тобто концентрично. Досі було таких налетів уже 5 і все вказує на те, що вони будуть частіші і важчі, хоч при тій нагоді німецька преса виразно зазначує, що не іде тут про відплату, але радше про звичайні дії німецького летунства, зосередженого на заході для оборони перед можливою ворожою атакою. На відплату прийде ще свій час. На окрему увагу заслуговує те, що система англійської протилетунської оборони сильно завела а [illegible] англійські ракетові протилетунські гармати.

В летунських боях над Німеччиною і взагалі на Заході віддає німцям великі прислуги новий тип боєвого літака, „Генкель" 29. Він має 2-мотори, 1 сидження і виглядає наче щука. Підчас останніх налетів на Англію німці вжили нових запальних бомб з великою силою розриву й вибуху. Все те вказує на постійний ріст німецького воєнного виробництва.

Боєва готовість на Заході

В зв'язку з можливістю ворожого нападу на західні побережжя фельдмаршал Роммель оглядає укріплення Атлянтійського валу. Недавно він був у південній Франції в Ліонському заливі, опісля об'їхав оборонні уладження над Біскайським заливом а тепер відвідав Нормандію, що разом з воєнним портом у Шербурзі має велике значіння в цілості оборонної системи. Нещодавно фельдмаршал Рундштет, що командує всіми військами на Заході відбув розмову з одним німецьким журналістом про можливість ворожої атаки й боєву силу Атлянтійського валу. При тій нагоді він зазначив: „Я знаю що ворог закінчив свою підготову до наступу". В дальшій розмові фельдмаршал Рундштет підкреслив, що німецькі оборонні укріплення на ціле небо перевищують відому французьку лінію Мажіно, що складалася з підземних бетонових заборол і яку можна було обійти. Німецька оборонна лінія складається з різних уладжень, як мінові поля, багна, греблі, усякі перешкоди і протипанцирні мури, сягає дуже глибоко, так що не буде легко її обійти. Крім того вона так збудована, щоб успішно протиставитися ворожим летунським атакам. Але найважніше те, що її залога перейнята живим боєвим духом і скріплена багатим воєнним досвідом, чого зовсім, напр., не було у французів з лінії Мажіно в 1940 р.

Оборона і наступ на Далеко Сході

Японці ведуть успішні оборонні бої в південному просторі Тихого океану на островах Нова Гвінея, Нове Помор'я або Нова Британія і на острові Бугенвіль. Зокрема сильні бої ідуть на Новому Помор'ї за важну японську базу Рабавль. У тих боях ворог атакує величезними летунськими силами. Від 20 днів завзяті бої ідуть за панування над островами Маршала. На південно-азійському суходолі японці вдатно продовжують свій наступ на сумежну з Бірмою індійську територію.

Аліянти і Кремль

Взаємини між аліянтами і Кремлем далі виявляють час від часу цікаві подробиці. Так в деяких американських кругах виринули побоювання про можливість „третьої світової війни", очевидно на випадок, коли б прийшло до зудару з большевиками. Але загально американські урядові круги рішили „терпеливо" приймати всі домагання большевиків,щоб тільки вони воювали. Теж в тому напрямі іде Англія. Черчіль написав до Сталіна ще одного листа, щоб якось наладнати польсько-совітські взаємини. Покищо англійці заборонили видавати польський часопис „Вядомосьці Польске", який досі виходив у Лондоні. Щоб не дратувати большевиків англійці мабуть не продовжать свого договору „про забезпеку польських кордонів і допомогу", який кінчається літом ц. р. На всякий випадок Москва домагається перемін у польському еміграційному уряді, закидаючи польським емігрантам „співпрацю з фашистами".

У підстаршинській школі

В часі Різдва один наш громадянин відвідав свойого 18-літнього сина в підстаршинській школі добровольців Галицької Дивізії. Нижче подаємо деякі його враження з побуту у вишкільному таборі.

(*) ...Здалека виділи кораблі на морі, перелітали гидроплями й меви. Ціль моєї подорожі: Підстаршинська школа ϟϟ-гренадирів. Вона розміщена у величезному саді, під лісистою горою. Вартовий впускає мене до вартівні. Командант, по вислуханні мене, повідомляє канцелярію сотні про відвідини. Небаром з'являється у вартівні мій син-гренадир, а разом з ним ще два його товариші. Ми привіталися сердечно й зайшли в кантину, де поділилися свят-вечірною пшеницею з маком, поїли пирогів і голубців, що нам їх підогріла ввічлива завідувачка кантини, й запили чорним солодким пивом. Заля кантини велика, привітна, тепла, ясна. При столах гренадири пишуть, грають у шахи, п'ють пиво, гуторять.

Я передав листи і пакунки хлопцям зі Стрия, розказав дещо про Стрий, про його культурне життя, імпрези, про свою подорож і залишився вдвох із моїм сином. „Тато непотрібно трудився транспортом оцих припасів" — каже він — „у нас є багато чого їсти, кухня працює знаменито, дістаємо поживні й дуже смачні страви, досить хліба й до хліба, а бочка з пивом ще й тепер стоїть „у штубі". Ми тут усі добре почуваємо себе, хоча праця важка й часом здається переростає наші спромоги та ми навипередки пробуємо свої сили і нам все добре вдається. Ми здаємо собі справу з того, пощо ми сюди прийшли й з чим маємо відійти. Нас вчора відвідав п. Губернатор у товаристві полк. Бізанца, який висловив признання нашій сотні галицьких добровольців, і вирізнив її з-поміж усіх сотень школи", — говорив до мене мій син.

На другий день, за дозволом шефа сотні, оглядали будинки школи. Зачали від приміщень української сотні: просторі кімнати, в яких живуть по 9—12 хлопців, підстаршинські „штуби" для двох виховників наших гренадирів; згодом зайшли в сотенну канцелярію, кабінет сотника, викладові залі, підземелля зі складами зброї, приладдям протилетунської оборони, одностроїв, [illegible] й літнього білля тощо. Потім пішли ми до майстерні, в якій працюють постійно при направі й брощуванні зброї 30 фахівців, послуговуючися найновішими типами машин і технічних уладжень. Кухня теж багата на найновіші уладження до варення й печення, що відбувається при помочі пари й електрики. В харчовому складі знаходяться великі запаси продуктів: мука, цукор, риж, макарон, каші, солонина, всякі ковбасні вироби й волове, теляче та свиняче м'ясо, сушена й сира городовина, бочки з огірками й капустою та багато різнородних консерв, приправ та коріння. Склад забезпечений холодильними апаратами. Школа має теж свої майстерні для направи інвентаря, пекарню, пральню, лазнички з біжучою і теплою водою. Всюди чистенько й тепло, огрівання центральне, розпроваджене по всіх закамарках будинків, електричне освітлення — комфорт. Прощаючись зі мною, заявив п. сотник, що хлопці сотні, показалися найкращим матеріялом на справжніх вояків та запевнив, що ϟϟ Дивізія Галичина буде мати найкращих старшин. Крім нього завважив це і Губернатор д-р Вехтер та полк. Бізанц.

ХЛІБОРОБ

Рідний край — його щастя єдине,
Його жаль, і утіха, і спів...
Він у військо послав свого сина,
В хаті дочок своїх не лишив.

Він не спить, коли вітер проклятий
Уночі під вікном упаде...
Скрізь бої, літаки і гармати,
Уночі, на світанку і вдень.

Та життя свого витрима пробу
Мій суворий, замислений брат...
Непоборний ти скрізь, хліборобе,
Син степів і байраків, і хат.

ПЕТРО КАРПЕНКО-КРИНИЦЯ

ЗАСІДАННЯ УРЯДУ ГЕН. ГУБ.

КРАКІВ. — Під головуванням Генерального Губернатора д-ра Франка відбулося засідання уряду, на якому члени уряду і губернатори областей, склали звідомлення про виконані роботи в їхніх ресортах.

В рамках урочистої службової відправи Генеральний Губернатор д-р Франк попрощав свого дотеперішнього заступника, Шталя, який на власне бажання відпущений до військової служби. Одночасно Генеральний Губернатор передав виконування обов'язків своєму новому заступникові, райхсамтсляйтерові Тіслерові.

ЛЮДИ, МАТЕРІЯЛ, ТЕРПЕЛИВІСТЬ

(*) Черчіль, підчас недавнього сніданку в колі співробітників, говорив про свої наради в Тегерані. Він мав пригадати своїм гостям відому англійську приповідку, що для війни треба людей, матеріялу та терпеливости. При своїх переговорах у Тегерані він кермувався думкою, що большевики дають людей, Америка матеріял, а Англія терпеливість.

ЗАПЕКЛИЙ БІЙ

Аліянтська радіовисильня в Альжирі заявила недавно таке про бої в Італії: На вулицях Касіно сюди й туди проходять важкі бої. Один аліянтський кореспондент повідомляє, що в боях за Касіно треба здобувати камінь за каменем. Аліянтська піхота мусить зразу вдиратися в сіни, потім у мешкальну кімнату, потім в їдальню, а там у кухню. Але ж бо це не забава в хованку, а запеклий бій на життя і смерть, бій за панування над містом Касіно.

Листи з чужини

Бережімся вовчих ям'

Шановний Пане Голово!

Переломові часи заставляють усіх до якнайбільшої застанови у всіх ділах. На жаль, трапляються у нас у деяких місцевинах, одиниці, що поступають так, якби не здавали собі справи з того жорстокого часу, що його переживаємо. Вони, неначе ті нерозумні діти, граються з вогнем та „викликують вовка з лісу..." Усе це тільки на втіху ворогам, а українському народові на шкоду. Тому нашим святим обов'язком є відкривати очі всім, що ще того ясно не бачать, та всіми засобами запобігати злощасним наслідкам тієї безвідповідальної гри. При тому дуже важною річчю є, щоб закрити доступ де нас чужим та ворожим силам, які намагаються за всяку ціну вкрастися в довір'я наших людей та зробити їх знаряддям своїх диявольських затій. Одначе, не так то легке розпізнати ті скриті „мацки", що ними ті ворожі сили добираються до наших людей. Вони часто ховаються за спину легковірних, а то й зловільних українських одиниць і при їх помочі намагаються переводити свої погубні плани.

От, хочаб узяти приклад з тими сумними досвідами, що їх зробили ми впродовж останніх 25 років — від часу появи висланників червоної Москви на українських землях. Скільки то наших чесних людей зловилося на хитрі тріки підготуваної большевицької пропаганди. Навіть наш найбільший історик Михайло Грушевський дався спіймати на їхню принадливу вудку й очевидно переплатив це власним життям. Подібна доля стрінула й багато інших заслужених українців, що бодай на хвилину піддалися силовій сугестії про конечність співпраці з червоною Москвою. Хоча в нас говориться і пишеться про цю нашу вічну загрозу чимало, то все таки сама небезпека ще не усунена. Не раз може бути й тепер, що деякі гарячі українські одиниці пориваються на діла, які є тільки водою на большевицький млин... Їм може здаватися, що їх вчинки йдуть на добро української спільноти, а тимчасом це все йде на користь ворожої справи та стає ласим здобутком червоної Москви! Що за трагічне непорозуміння, безглуздя та політична сліпота! Тому раз-у-раз, ранком і вечером встаючи й лягаючи, треба якнайуважливіше застановлятися над тим, що діється кругом нас, щоб пізнати, що йде на користь, а що на шкоду українського народу, щоб ніхто із нас не ловився на „примату", за якою скритий гострий гачок ворожої вудки... Тому мусимо бути незвичайно сторожкі та передбачливі, щоб не попасти у вовчі ями, яких тепер повно на кожному кроці. Перед кожним поступком треба якнайдокладніше розважити, чи має він здоровий глузд та чи вийде на користь для української національної спільноти. Не вистарчає тут ні сам добрий намір, ні так звана добра воля, ні щира ідейність, бо все це не всилі змінити шкідливих наслідків нерозважного поступку так, як годі повернути життя тому, що його хтось застрілив нехотячи з необережности... Тому перед історією не буде оправдання і тим українським горячим головам, що своїми нерозважними вчинками витворювали б такі ситуації, які не поліпшують, а, навпаки, погіршують долю нації. Хай навіть буде, що ними керує щирий патіотизм, велика жертвенність та висока ідейність — що ж з того, якщо вислід їхнього діяння не приносить хісна, а тільки лихо. Тому по ділам їхнім судім їх та не даймося обманути шумними фразами. Бережімо наше національне добро перед пожежею, яку можуть спричинити ті, що нерозважно граються з вогнем!...

Сподіюся, що Ви це добре розумієте, тому не додаю більше пояснень. Не потребую теж окремо підкреслювати, що це дуже пекуча й загрозлива справа, про яку дбати є обов'язком усіх свідомих, відповідальних громадян.

Вдячний буду, якщо напишете мені, як стоїть ця справа у Вашій громаді та як Ви проводите освідомну акцію серед своїх співгромадян. З побажанням добрих успіхів у Вашій праці кінчу та здоровлю Вас щиро

Ваш

В. Г.

Такі пора — такі завдання

По наших повітових і окружних осередках відбуваються часто громадянські наради присвячені різним актуальним справам. Ці наради скликають наші повітові й окружні комітети та господарські установи, щоб у безпосередній зустрічі з представниками нашого громадянства з містечок і сіл обговорити загальні справи і такі, що цікавлять у першу чергу даний повіт чи округу. Нижче подаємо хід думок з реферату організаційного референта Українського Окружного Комітету в Золочеві, виголошеного підчас недавньої наради громадянства Золочівщини.

Передумовою успіху в боротьбі з трудношами воєнного часу є дбайливе виконування громадських обов'язків. Тільки тісне згуртування навколо свого проводу, здійснювання його вказівок, тісне громадянське єднання і співпраця допомагають легше перебути тяжкі часи. Зокрема точне виплачування національної вкладки, помагає УЦК успішно виконувати завдання в ділянці суспільної опіки та в інших ділянках, що вимагають грошевих фондів.

Голови УОТ, мужі довір'я і інші українські активні громадяни повинні дбати, щоб культурна й суспільна праця розвивалася безупину. Правда, громадянська праця стрічає в сучасних умовинах куди більше перешкод, як у нормальний час, але занедбати її було б для нашої справи дуже шкідливою річчю. Нехай по всіх наших місцевостях відкриються двері Освітних Товариств і нехай у них засядуть люди, які розуміють вагу діяльности цих установ у воєнний час. Адже ж, завдання УОТ-ів не тільки злаштовувати „вечорниці", як думали колись. Тут треба обдумувати і здійснювати всі життєві питання нашого села: Допомога бідним і потребуючим, опіка над удовами і сиротами, висилання здібної молоді на науку в місто, об'єднання всіх позитивних сил і т. д. Чим важчі часи, там більше таких питань чекає на розв'язку, тому не може бути слушної причини, якою можна б оправдати бездіяльність деяких Освітних Товариств, жіночих гуртків, чи взагалі громадянства. Ті, що розуміють, що поза театральними виставами і читанням газет УОТ має ще широке поле праці, мають нагоду збагнути всю шкідливість від бездіяльности та безпорадного тупцювання на місці. Нехай члени сільських активів оживлять місцеве громадянське життя, а в основу своєї діяльности покладуть зрівноваженість, мужність і почуття обов'язку.

Думки про знання

Знання потрібне людині в кожних обставинах. Чим розумніша людина, тим легше їй давати собі раду і в найтяжчих обставинах. Знання здобуває собі людина ціле життя, бо ж саме життя це найкраща школа, хоч нераз і дуже тверда. Крім того знання здобуваємо в школах і з книжок.

Багато людей думає, що як хто випадково нахапається всякого знання, то вже освічений, розумний. Та воно не так, не той насправді освічений, хто багато, але безладно начитався всячини, але хто вміє здобутим знанням орудувати. Справедливо каже філософ Спенсер: „Вартісне не те знання, що нагромаджується як умове сало, а те, що дається переробити на розумовий мускул". Цебто, що ним можна орудувати так, як орудуємо, напр., мускулами рук. Знання має тільки тоді вартість, коли ми те, чого навчилися, зрозуміємо і всесторонньо продумаємо. А непродумане може розумові пошкодити, як шкодить нашому шлункові і всьому тілу недобре перетравлена їжа.

Вчений Леббок каже: „Те чого ми навчимося самі дійсно повинно бути кориснійше від того, чого ми навчилися від інших". І воно правда, бо те знання, що ми самі собі здобули, вбивається так сильно в пам'ять, як ніякі чужі оповідання.

Не треба забувати також і про те, що коли людина навчиться постійно сама все продумувати, це виробляє в ній відвагу, сміливість і витривалість. Тоді умовий розвиток людини робить її здібнішою пристосовуватися до обставин, вчить, як можна при меншій витраті енергії більше зробити і загалом дає їй більшу зручність і більші успіхи в житті. Тому й Тарас Шевченко каже: „Учітеся, брати мої, думайте, читайте!" Значить, не вистане чогось навчитися, але треба й добре думати над тим. Знати як чесно й морально жити в суспільстві потрібно кожній людині, але очевидно кожному в нас до практичного знання потрібне ще й фахове знання, що дає нам засоби до існування та приносить користь загалові.

Тепер багато наших людей на чужині вчиться практично всякого знання, а крім того пізнає світ і людей. Це все пізніше в житті може придатися, треба тільки вміти користати з науки й вибирати те, що для нас найбільше підходить.

я. в.

Свідомість у праці

Нераз можна почути, як про якусь працю кажуть, що вона зроблена недбало, абияк і, навпаки, часто чуємо слова признання добрій роботі. Недбала робота немає вартости і вона є тільки там де нема охоти до неї, де нема ні зрозуміння ні серця. Правда, причиною не зовсім вдалої роботи часто є і зовнішні труднощі: Недостача матеріяльних засобів тощо, але скрізь і всюди про успішність праці рішає внутрішнє наставлення людини.

Прикладів на це безліч. Візьмім, напр., якесь небагате галицьке село, що хотіло мати свій „Народний Дім". Коли в такому селі находилась група українців-ентузіястів, що вміла організувати громаду, притягнути її та заохотити до задуманого діла, то село з успіхом досягало наміченої мети. Це часто давалось нелегко робити, але кожний працював щиро із завзятістю, розуміючи, що „Народний Дім" не виросте сам по собі, коли не збудують його власними руками. У тій праці єдналося серце й розум і вона мала не тільки суспільно-громадську а й неоцінниму виховну вартість.

Проте, не всюди так бувало й буває. У Совітах, прим., праця диктується не серцем і тверезим розумом а жорстоким насильним згори, тому майже завжди вона там була і є страшним тягарем для людини. І справді: Хіба міг чи може український колгоспник працювати від щирого серця, коли знає наперед, що увесь хліб його піде в Московщину, а він матиме лічені голодні пайки на трудодень? І так з року в рік... Коли ж і будувалося в СССР щось на більшу міру як, прим., Біломорсько-Балтійський канал, то будуванням його займались міліони каторжників, які щодня сотнями гинули від надмірної праці, від холоду й голоду, але на їх місце приганяли нових невільників, на кістках яких і виростали нові споруди. Отже тільки невимовно жорстоким терором-примусом, жертвою величезної кількости людей могли большевики досягати своєї здебільшого безглуздої мети.

І всі ті міліони новітніх невільників часто майже не мали надії, що їхнє рабство колинебудь скінчиться.

Правда, бувають, виїмкові часи, як от в сьогоднішній війні, коли існують спеціяльні важливі потреби і завдання. Щоб їх виконати люди іноді мусять робити не те, що їм хотілося б, але кожний розуміє, що це тільки конечна тимчасова необхідність, зв'язана з війною і на це нема ради! Жорстокі дні, в яких вирішується „бути чи не бути" ставлять до кожного виїмкові вимоги. Безвольні нарікання не принесли б нікому ніякої ні полегші, ні користи. Навпаки, вони тільки ослаблювали б людину, позбавляли б її твердої витривалости, якої всім нам дуже потрібно. Війна вимагає від всіх небувалого напруження сил духа і м'язів, щоб перебороти переможно воєнне лихоліття та дати свій вклад під будівлю кращого майбутнього.

К.

МАЛЯРСЬКА ВИСТАВА

30 січня ц. р., закрито у Львові 5-ту з черги виставу праць Спілки Українських Образотворчих Мистців. Від часу відкриття, себто від 5. 12. 1943 р., відвідало виставу понад 5 тисяч осіб. Брало участь у виставі 101 мистців, що виставили 400 праць. За час вистави продано 70 образів на загальну суму 250.000 зол. Найбільшим попитом тішилися образи з українською тематикою мистців: Кричевського, Козика, Б. Крюкова та Компанійця.

НАГОРОДЖЕНІ ТВОРИ ДЛЯ НАШИХ НАЙМЕНШИХ

На літературному конкурсі, який був оголошений Відділом Шкільних Справ УЦК для дітей молодшого дошкільного віку нагороду дістали: Перелісний за збірку п. н. „Вірші для дошкільнят", Р. Завадович за збірку віршів, загадок і сміховинок п. н. „Лісові дзвіночки" та М. Петрів за збірочку віршів „У нашому садочку". Нагороджені твори будуть незабаром видані окремими вкладками.

Учітеся, брати мої!

Наш Рідний Край

Рідний Край — це неабияка цінність для кожного народу. Між рідним краєм і народом існує дуже тісна сполука — вже тим самим, що народ живе в одному краю, а втім і тим, що кожний край — з таким чи інакшим виглядом — має свій вплив на долю народу. А вплив той інакший у краях великих простором, ніж у малих країнах, інакший у краях обдарованих природою, ніж у бідних країнах, інакший у краях положених над морем, ніж у країнах положених у середині якогось великого суходолу тощо. Через те добре зрозуміти сучасне свого народу та його минуле, а го і відгадувати його майбутнє — можна тільки на підставі знання свого рідного краю. Звичайно, кожну людину тягне до того, щоб вона пізнала свій рідний край, це ж бо її батьківщина, тут вона народилася, тут зросла, тут пізнала Бога й людей. І найдорожча Батьківщина цілого нашого народу — наш Рідний Край.

Суть усієї сполуки кожного народу з його рідним краєм роз'яснює окрема наука, що з-грецька зоветься: географія — по нашому: опис землі або землезнання. Тим то й усім нам треба конче знати бодай щонайважніше про наш Рідний Край, треба знати бодай основи географії України.

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ В ЕВРОПІ ЯК ГЕОГРАФІЧНОЇ ОДИНИЦІ.

Україна лежить у південній частині східної Европи. Через те вона тісно в'яжеться з краями цієї частини Европи. Вона так само, як ціла Східня Европа, відсунена далеко від головної маси Атлантійського океану. Вона не така різноманітна, як краї західн. Европи — в Україні більше рівнин, ніж гір. Але зате Україна великий простором край, великі тут ріки і великий чисельно народ. Україна — має прикмети сухоземного (континентального) краю, бо вона далеко більше в'яжеться із сушею, континентом, як із морем, не зважаючи на те, що Україна межує з морями: Чорним і Озівським, а далі на схід з найбільшим озером світу, так званим Каспійським морем. Завдяки тому історія українського народу проходила переважно у зв'язку із сушею. Українська сила в минулому опиралася на сухопутних військах, а не на морських воєнних кораблях. Через те й культура доходила до України, за винятком перших часів Київської Держави, сухопутними шляхами і такими шляхами відбувалася й українська торгівля.

Все ж таки сусідство України з Чорним морем має для неї велике значення. Чорне море — це наче двері України, що ведуть у світ і сполучають Україну передусім із західною Европою. Тудою може відбуватися торгівля з найдальшими краями земної кулі. Тудою легше, бо безпосередньо, можуть іти культурні зв'язки й тим шляхом Україна може зближатися до інших народів. У княжій добі, а саме в IX—XIII. сторіччях Чорне море улегшило відносини між Україною і Візантією, тимто з Візантії прийшло до України християнство та взагалі під візантійським впливом розгорнулося письменство.

Чорне море можна назвати середземним морем, бо воно окружене навколо сушею і тільки протокою коло міста Керч сполучається з Озівським морем, а на півдні протокою Босфор із Мармуровим морем (Мармара). А що Мармурове море сполучається Дарданельською протокою з Егейським морем і тим самим також із Середземним морем, яке знову Гібралтарською протокою сполучається з Атлантійським океаном, — то виходить, що Чорне море є частиною Атлантійського океану. У південній своїй частині є воно довге на яких 1.150 км., широке 250 км на сході й біля 600 км на заході, береги його довгі на яких 4.000 км, а поверхня займає 420.380 кв. км. У південній своїй частині є воно глибоке яких 2.200 метрів, а в північній частині, біля українського побережжя, є глибоке менше 200 м. і, нарешті, коло самої пристані Одеси воно глибоке тільки на 50 м. Через часті бурі на ньому прозвали його бурхливим морем.

Далеко менше значення має Озівське море. Воно невелике в порівнянні з Чорним морем, поверхня його займає 37.605 кв. км. Воно надто мілке, найбільша його глибина 14 м, зимою легко замерзає, тому більші кораблі в'їжджати до нього не можуть. За те воно дуже багате на рибу.

Ще менше значення має для України Каспійське море (поверхнею трішечки перевищає Чорне море), бо над його берегами ще українців дуже мало.

За часів княжої доби становище України було постільки корисне, що вона була недалеко від Балканського півострова й Малої Азії, де стояла високо тоді візантійська культура. Від часу, як ця культура занепала й Україна звернулася до західної культури, то становище України не було вже таке корисне, бо Україна була надто далеко від осередків західної культури. Але відколи настали залізничі шляхи, то це віддалення дуже змаліло, знов же перекопання Суезького каналу між Середземним і Червоним морем у другій половині XIX сторіччя — створило морську сполуку України з азійськими краями: Індією, Катаєм та Японією.

Українська земля займає південну частину східної Европи та з погляду географічного й історичного в'яжеться з нею. Південну границю творять береги Чорного та Озівського морів (на довжині яких 1800 км.). На південному заході межує Україна з румунами (на довжині яких 900 км); а далі — з мадярами на Закарпатті (на довжині 100 км), а далі зі словаками (на довжині несповна 200 км) та з поляками (на довжині 650 км). На півночі з білорусинами (на довжині 900 км) та з москалями (на довжині 700 км). На сході сусідують українці з донцями (на довжині 750 км) та калмиками (на довжині 400 км). На південному сході — з Дагестаном (на довжині 250 км), а на півдні — з численними дрібними кавказькими народами (на довжині 600 км) та з татарами на Криму.

Така велика кількість сусідів, з якими межує Україна, була постільки корисна, що український народ входив у зносини з різними народами. Але некорисним було те, що між цими сусідами були переважно такі, які, не маючи так багато обдарованої Богом землі, як Україна, змагали опанувати багаті українські землі. На сході., крім ворожої Москви, мала Україна до діла з різними степовиками, що наїздили на українські землі. Були це наслідки того, що Україна межує з азійськими степовими краями, де виводилися мандрівні хижацькі орди. Тепер ця небезпека минула, бо ті орди вже винищені або так ослаблені, що вже не мають ніякої сили та ніякого значення. До наших днів існував постійний натиск на українські землі Москви й Польщі.

ПРОСТІР І ГРАНИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ

Простір землі, на якому живе народ, має для нього велике значіння. На земній кулі різні народи замешкують різні простори — малі або великі. Малий простір надто звужує життя народу й не допускає, щоб це життя розгорнулося у повній силі. А великий край дає народові можливість повністю розгорнути своє життя. Чим більший край і чим рідше він заселений, тим легше кожній людині знайти спосіб поставити себе самостійно з економічного (господарського) погляду. Край, великий простором, та ще й обдарований природою, може легше виживити свою людність і дати її різні способи заробітку. Через те великий край дає народові можливість створити велику господарську силу. Народи, що їх батьківщиною є великий край, стають і чисельно великими народами. Але одна недогода у великому краю — людність, розселену на великих просторах, не так легко зорганізувати. Але, коли вдасться у великому краю добре зорганізувати народ, тоді цей народ може дійти до великої могутности та стати у ряді народів із світовим значенням.

Українська земля, це простором великий край. Поверхня її займає 938.016 кв. км. і вона, після московської, найбільша із земель, що є батьківщинами інших европейських народів.

Краї відділені від себе границями. Границі можуть бути різні й це важне для народу: які границі його краю. Границі можуть бути штучні або так звані політичні, утворені на підставі порозуміння між державами. Вони можуть змінятися, нераз досить скоро, особливо в часах частих воєн. Більше постійними є так звані етнічні або національні границі, які витворилися між сусідніми народами відповідно до їх розселення. Вони теж можуть змінятися, але ця зміна йде поволі. Справді постійними є т. зв. природні границі, бо вони витворені природою. Такими границями можуть бути: береги моря, гори, ріки, особливо великі, болота, ліси, пустині й таке інше. Береги моря — дуже добрі границі, бо вони докладно відділяють один від одного край чи народ. Це границя добра для оборони. Гори, особливо високі, неприступні, теж добрі границі для краю, бо вони теж обороняють перед чужим наїздом. Інші природні границі не такі вже оборонні, все ж таки вони для оборони кращі, ніж політичні чи етнічні границі.

Україна має природні границі від півдня: береги Чорного й Озівського морів і від північного заходу — пинські болота. Інші границі — це тільки етнічні. Границя території, на якій в більшому числі живуть українці, іде від Чорного моря до дельти Дунаю, а далі проходить через Бесарабію, Буковину й на півн. від горішньої Тиси. Звідси йде до словацької границі та повертає на північ, переходить Карпати, доходячи аж до Дунайця, звідси звертає на північний схід та йде на захід від Вислока, переходить долішній Сян, іде горішнім Вепром, переходить Буг, іде на північ від Прип'яті, а далі Прип'яттю доходить до Дніпра, звідси звертає на північний схід, переходить середню Десну, далі йде на схід і доходить до середнього Дону, звідси завертає на південь та доходить до Озівського моря, переходить долішній Дін, доходить до долішнього Манича і до Надкаспійських степів, переходить Кубань і доходить до кавказького підгір'я, а потім повертає на захід і доходить до Чорного моря.

Як видко з цього границі українських етнічних земель покручені. Ці границі оббігають навколо української землі, на довжині понад 7.000 км. Своєю формою українська земля нагадує великий чотирикутник, його довжина від заходу до сходу сягає яких 2000 км, а ширина з півночі на південь яких 1000 км. Від цього головного пня української землі вибігають відноги — з них найдовші: Лемківщина на заході та Передкавказза на південному сході. Але звичайно народи, що зі собою сусідують, перемішуються на пограничних теренах. Тому і та територія, яку заселюють українці, має такі сумежні мішані терени. Якщо іде про москалів, то є 2 такі простори, де вони живуть навіть у більшому числі. Це на півночі від Харкова, околиця Білгороду, а над Доном простори довкола Ростова.

О. Т.

Вивчати географію можна тільки з картою перед очима. Тим то в домівці кожного Українського Освітнього Тов. повинна бути:

В. Кубійович — М. Кулицький
фізична карта чорноморських країв,
мірило — 1:1,500.000, розмір 148х50 цм., Українське Видавництво в Кракові, 1942, ціна 25 зол., або менша (мірило 1:2.500.000) в ціні 10 зол.

✝ Посмертні згадки

Дня 8-го лютого 1944 року, в селі Воля Жулинська, волость Павлів згинули від скритовбивчих рук: 1) Йосип Заяць 34 р., 2) Катерина Андрушак 34 р., 3) Зіновія Андрушак 18 р., 4) Софія Олешук 48 р., 5) Олександер Олешук 7 р., 6) син Олещук 5 р., 7) Микола Димчук 42 р., 8) Павлина Димчук 48 р., 9) Антін Димчук 16 р., 10) Зіновія Димчук 12 р., 11) Хома Калкуцький 70 р., 12) Юлія Калкуцька 50 р.

Вічна Їм Пам'ять!

КАМЕНОЛОМИ В БІЛОМУ ПОТОЦІ

У Білому Потоці к. Чорткова знаходяться великі поклади різного гатунку високовартісного каменя. Зокрема треба згадати червоний і сірий камінь. Червоний ділиться на два гатунки: твердий, що надається до брукування вулиць і м'який — до будови. Сірий камінь, що належить до дуже твердого гатунку, лежить верствою більш-менш на глибині 12 м. Цей камінь правильно лупається і, хоч твердий, дається легко обробльовати. Тепер при каменоломах працює Будівельна Служба.

ЗАКІНЧЕННЯ ДИРИГЕНТСЬКОГО КУРСУ.

31. січня ц. р. відбулося в Стрию закінчення диригентського курсу І. ступня. До іспиту були допущені всі кандидати, які склали іспит задовільно. Проф. Козак з'ясував курсантам їхні завдання та обов'язки супроти УОТ-ів у місцевостях, в яких курсанти стануть до помічної диригентської праці. Частина курсантів вписалася на курс диригентури ІІ. ступня, що почався 9. лютого ц. р.

Від 28. лютого до 3-го березня затемнення обов'язує від год. 6.10 веч. до 5.20 рано

Всеволод Острожський

Дядько Свирид і його „визволителі"

Волинські ескізи

ПЕРЕДМОВА.

Не дурно кажуть, що як прийшла біда, то відчиняй ворота, бо у хвіртку не влізе. Не те, що це одна біда може бути така товста та велика, як Мошчина балабуста, а просто, як поведеться на погане, то тут вже нічого не вдієш.

Було так і дядькові Свиридові.

Був він хазяїн путній, роботящий і Бог йому давав. Були в нього й корівки, були й овечки, і четверо свиней у сажі, а на коней, так навіть сам пан Ординський, як гляне, завжди було скаже: „Добрих сірих маєш, козаче..." Було... ех!.. А почалося з того, що молодий панич Ординський приїхав з Варшави зі школи і висудив у дядька Свирида сіножать ту, що за Вільшинкою. Воно, ніде правди діти, сіножать таки належала старому панові Ординському ще за царя. Але косив її дядько Свирид 20 років і привик, як до своєї. Хіба ж не візьме жаль за серце, як панич висудив та ще й приказав, щоб ноги його, дядькової Свиридової, не було на цій сіножаті. Нічого не вдієш!

Не встигло дядькові Свиридові полегшати після сіножаті, аж почалась війна. Поки второпав, що воно і до чого, а вже кажуть люди, що йдуть совєти з незліченним військом „визволяти" Україну з панського ярма. Дуже зрадів дядько Свирид, тепер, мовляв, нам — українському мужикові — тільки і жити! Своя влада — своя воля. А панам дзуськи. Навіть нишком розрахував дядько Свирид, скільки копичок сіна зайвого матиме з сіножаті за Вільшинкою.

А як увіходили совєтські війська до села, то надів дядько Свирид вишивану сорочку, підперезався червоним поясом і, взявши хліб, сіль та рушники, подався з людьми на околицю.

Іде совєтське військо, аж очі вбирає. — І так ото чомусь розчулився дядько Свирид, що аж сльозу впустив та... „Ви, дорогі товариші, ..ми, дорогі товариші... ви, дорогі..." та так більше нічого і не спромігся сказати. Дорогі товариші хліб-сіль узяли, а дядька Свирида по плечі поплескали і поїхали собі далі. А на селі з того дня стала совєтська влада. По деякім часі прислали на село якогось товариша в шкіряній куртці і посадовили його замість війта та наказали його називати не „пане" і не по батькові, а „товаришу голово". На Мошковому склепику повісили велику вивіску „Сільська кооператива" і склепик закрили на замок. А Мошко зробився не Мошко, а „товариш присідатель кооперативи", сидів завжди на ґанку і всім відповідав, що кооперативу покищо зачинено, бо проходить „вентеризація".

І ще казали люди, що у Ковлі сидить якийсь Сполком і незабаром буде він оголошувати закони про землю.

Тимчасом пана Ординського дядьки розібрали до цурки, геть і вікна з лутками повишкрібали, а дядько Свирид навіть блискуче деко від фісгармонії приволік і в клуні поставив. В хазяйстві все здасться!

А про совєтську владу було лише з того чутно, що приїздили до сільради товариші та все розказували, як у совєтськім союзі пишно селяни живуть.

Часом і картинки показували.

А час собі помаленьку сунеться і сунеться. І почали вже люди до совєтської влади помаленьку призвичаюватись.

Про широку колію, квітчасту спідницю та про ґудзики.

Одного разу заходить Христя у хату така сердита-сердита і ще з порога:

— Щоб вони тобі були ще маленькими повиздихали!

— Хто?

— Та хто ж! Твої дорогі товариші.

— Чого це вони мої?

— Як то чого? Ходив же з рушниками на околицю зустрічати. А тепер, щоб мені була на свята квітчаста спідниця і все. Де хочеш візьми!

— Так, Христе ж...

— І не слухатиму, і не говори...

— Казав же Мошко, що після вентиризації...

— Мошко тобі скаже... кол[illegible] в них буде в кооперативі, а [illegible] крам. Ондечки приїхала Явдоха з Ковля. Каже, обходила, обнишпорила усі склепи, немає краму, ані ст[illegible]лечка, ані щоб пальця обвинути нема.

— Як нема, то де ж я тобі візьму?

— Не моє діло. Ходив зустрічати — тепер їдь до Львова, нехай тобі твої дорогі товариші дають.

— А у Львові ж він є, той крам?

— Є. Явдоха казала, що мусить бути. Вона бачила, як на колії силу людей у вагони пхають та вивозять, значить, вже широку колію провели. А раз провели, то й крам є. Привезли.

Почухав дядько Свирид потилицю, але хіба з бабою що вдієш?

...У Львові ту крамницю, де давали крам, було і малій дитині легко пізнати. Крамниця ще була зачинена, а вже від дверей попід стіною стоять люди один за одним і завертають за ріг аж на поперечну вулицю. Став дядько Свирид і собі. Тут і крамницю відчинили.

Що то значить досвідчені люди! Як тільки у крамниці дверима застукотіли, зараз же, як за командою, усі, хто в черзі стояв, узяли один одного запоперек — як у довгої лози грають. Взяв і дядько Свирид у свої обійми якусь дебелу жінку, що стояла спереду. А дядька Свирида хтось іззаду цупко за свиту ухопив. Що ближче до дверей, то тісніше, а як повернули за ріг, то почалось таке, що дядько Свирид на своєму довгому віку і не бачив і не чув.

В повітрі маяли чиїсь кулаки, розкуйовджені жіночі голови, червоні, спітнілі обличчя.

— Вона не стояла!

— Цей громадянин лізе без черги, міліціонер!!!

— Спекулянтка проклята!

— Я з самого світанку стою, а мене виштовхують!

— А чого ви скачете у вічі, як зінське щеня, самі ви спекулянтка!!

Стоїть дядько Свирид, тримає мі-

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ

26)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Мінеральний промисел розвинений слабо іззя браку відповідних копалин та сирівців. Є тут цементарня, цегельні, гути скла та інші, менше важні підприємства мінерального промислу.

Цегельні є тут більші, промислові та багато польових, господарських, що працюють тільки тоді, коли мають замовлення. Промислові цегельні, що працюють постійно з неменше, як 20 постійними працівниками, розложені в терені в поодиноких повітах так: Біла 1, Грубешів 1, Замістя 1, Томашів 1, Холм 3. Число постійних робітників у цих цегельнях вагалося до війни від 25 до 120 осіб.

Окремо треба згадати цегельню-клінкерню, що міститься в повіті Красностав, яка витоплює зі спеціяльної глинки, згл. піску при темп. 1.200° Ц знамениті цегликлінкери, що ними вимощені биті шляхи Холмщини й частинно Підляшшя. Частину виробів вивозять далеко поза район її праці.

З гут скла, що давали перед війною працю близько 1000 робітникам, поза покриттям місцевих потреб, вивожувано поверх 5.200 тон скла в усякому виді й різних виробах.

Поза цим були ще 2 більші підприємства мінерального промислу в пов. Замістя, а багато менших, в тому кілька малих кахлярень були розкинені в інших околицях краю.

Хемічний промисел зв'язаний з перерібкою тваринних шкір і начисляв 6 гарбарень та одну фабрику гарбників. Вони виправляли передовсім кінські, а в далеко меншій кількості худоб'ячі шкіри.

Розкинені по краю більші і менші фабрики смоли, каляфонії, терпентини та інших продуктів хемічної перерібки дерева й живиці зв'язані передовсім з лісистими околицями краю. (Володава, Щебрешин і інші).

Металевий промисел. Майже в кожному місті Холмщини й Підляшшя були менші відливні заліза, механічні варстати та менші вирібні всякого залізного знаряддя. Одначе цей місцевий промисел не заспокоював ні в малій частині потреб місцевого сільського господарства чи ремісництва, що були здані на спроваджувані машини й приладдя.

Текстильний промисел заступлений единою фабрикою суконних матеріялів, головно ж самоділів, що переробляє пердовсім місцеву та дооколишну вовну. Добрий розвиток цієї фабрики вказує на поважні можливості в цій ділянці також у інших околицях країни.

Брак більшого промислу доповнює Холмщина й Підляшшя ширшим розвитком ремесла та кустарного промислу. Одначе це не заступить того промислу, що для країни необхідний, а який муситиме з часом повстати, переробляючи багатство тутешньої сировини та виробляючи те, чого для доброго зужиткування цієї сировини і потреб людности потребує Холмщина й Підляшшя.

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ В ПРАЗІ

З нагоди 130-х роковин народження Шевченка почалися в Празі шевченківські дні лекцією „Шевченко-маляр" проф. історії мистецтва на Українському Університеті, Д. Антоновича, автора відомої праці про малярську творчість Тараса Шевченка, що вийшла перед сучасною війною у виданнях Українського Наукового Інституту у Варшаві в 16-томовому виданні творів Тараса Шевченка. В своїй змістовій лекції проф. Д. Антонович подав багато цікавого про Шевченка - маляра, що був у образотворчому мистецтві так само геніяльний, як і в поезії. Для освітлення різних моментів, напрямків, розвитку та інших типових ознак тої творчости прелегент вибрав серію характеристичних малюнків Шевченка і з відповідними поясненнями продемонстрував їх на екрані перед слухачами, що дуже оживило виклад. У другій частині вечора, після двох деклямацій, Український Мішаний Хор у Празі під проводом свого диригента проф. О. Приходька, при фортепіяновім супроводі проф. С. Гокешової, виконав: „Ой, чого тим почорніло зеленеє поле?" — Ревуцького та Шевченків „Заповіт".

нч.

цно в обіймах жінку, піт йому аж очі заливає. І думає дядько Свирид і дивується — чого б воно у через так багато товаришів? Майже всі совєти та совєтки. Адже ж у них усього так багато, що аж сюди привозять і хочеться їм ото тут товктись?

Та ще і як товктись, матінко моя рідна!...

Біля самих дверей до крамниці зчерги зробився якийсь скажений вир. Хтось чавив ліктем на ребра; хтось ліз дядькові Свиридові просто через потилицю; якийсь велький совєт так натиснув йому під груди, що бідний дядько Свирид уже відчув, як то буває, коли душа хоче покинути грішне тіло...

— Товариші, змилуйтесь! Не пхайтеся, товариші...

...А ґудзики на його маринарці та штанях тільки тріс... тріс... тріс... як не було ґудзиків. Повідривались.

Схопився дядько Свирид за штани обома руками і жінку з обіймів випустив. А як випустив, так і поплив. Та не до крамниці, а від неї, та все далі, та далі, та далі...

— Товариші! Що ж бо то ви робите?!

А хтось як стусане дядька Свирида під самісінькі печінки...

— Що ж бо ви робите, товариші? Та дорогі ж товариші, щоб вас уже лиха година...

...Геп! ...Ху-у-у-у!... Визволили...

Аж на протилежному тротуарі сидячи опам'ятався дядько Свирид. Підвівся. Позбирав ґудзики, що ще висіли на ниточках і, підтримуючи рукою штани (бо й очкур увірвався), поплентався до двірця. Іде дядько Свирид вулицею, а йому у слід гучномовець кричить...

„человек проходит
как хозяин
необ'ятной родини
своей..."

І так взяло за серце дядька Свирида, що він обернувся, плюнув на гучномовця і голосно вилаявся.

Добре, що міліціонер, що стояв на розі, не зрозумів. Бо якби зрозумів, був би сидів дядько у „кутузці" за антирадянську пропаганду.

(Далі буде)

ДОКОРМЛЮЙМО ПОЖИТОЧНІ ПТАХИ

Як надворі метелиця, іней, ожеледа, наші пташки не находять для себе поживи. Тоді саме в заслоненому місці треба насипати їм соняшника, чи гарбузових зернят. Вони їдять дуже радо також орябину, глід і букові горішки.

Не треба давати їм нічого товстого, ані не насипати хліба, бо він легко квасніє. Дехто хоче птахам зробити приємність і виставляє посудину з теплою водою, щоб птахи могли купатися — як влітї. Це дуже нерозумно: пір'я замерзає і пташка гине від перестуди. Треба нашу допомогу розумно обдумати. Вона дуже нам оплачується. Пам'ятаймо, що пташина родина з 20-ти голівок нищить понад 75 кг. комах, значить, приблизно 120 мільйонів яєчок, або 150.000 гусениць середньої величини.

Додаткові премії за доставу хліборобських плодів

Краків. Піднесення продукції і добрі жнива вможливили майже в усіх европейських країнах збільшити приділ харчів. Влада Ген. Губ. також мала змогу поправити життєві умовини населення цих земель, зокрема тих шарів суспільности, що найінтенсивніше співпрацюють для мети, спільної всім европейцям, саме для здержання й опанування небезпеки зі сходу.

Підвищено приділ хліба, поліпшено мішанку муки, збільшено приділ мармеляди, забезпечено приділ молока, товщу і масла. Зокрема забезпечення приділів молока і товщу вимагає кращого охоплення цих продуктів у зв'язку з цим, хто своєчасно і вповні виконає свій обов'язок здачі контингенту, дістане крім дотеперішніх премій, ще й додаткову винагороду. Ця додаткова винагорода важна тільки від 1. лютого до 30. квітня 1944 року.

Висота додаткової винагороди виглядає ось так: за доставу 100 л. молока, в якому пересічно 2 до 4 відс. товщу, можна дістати залежно від кількости товщу в молоці 7.5 — до 25 премієвих пунктів.

За доставу одного кілограма сільського масла, можна дістати чотири премієві пункти.

За доставу сільського масла, чи молока вартістю в 10 премієвих пунктів, хлібороб одержить крім цих пунктів як додаткову премію 1,5 л. нафти.

За здачу повного контингенту молока і сільського масла за 1943 рік (на одну корову 800 л. — чи якщо ховається одно теля, 500 л. молока) на кожну корову можна дістати до дня 31. березня 1944 р. спеціяльну премію — 5 л. горілки.

Господар, що до дня 31. грудня 1943 здав повний контингент олійного насіння, дістане крім належних премієвих пунктів спеціяльну премію літр горілки від кожних 100 кг.

Доставники олійного насіння, що вже виконали свій контингент, або мають його виконати до 31. березня 1944 р. одержать за надконтингентову доставу за кожних 100 кг., незалежно від премієвих пунктів, ще спеціяльну премію — 1 л. горілки.

Щоб скористати з премієвих пунктів і зі спеціяльних премій, кожний хлібороб, повинен приложити усіх зусиль, щоб найпізніше до 30. квітня 1944 р. достачити у великих кількостях молоко, масло й олійне насіння.

БЕЗОДНІ НА ПОДІЛЛІ

(*) Безоднями місцева людність називає малі природні озера, що постали з глибоких джерел. Це винятові твори природи на тлі геологічної будови, що творяться внаслідок тріснень у гіпсових та вапнякових скелях, куди напливає вода, виповнюючи щілини та втворюючи, якби скельні студні великої глибини.

Такі безодні знаходяться при шляху коло села Вікно. Ці безодні, що не замерзають зимою повстали тут у дуже глибоких щілинах гіпсових бльоків. Вони покриті по боках водними рослинами, від яких при соняшному світлі вода має фіолетовий колір а в тіні майже чорний. Центральне озеро має глибину понад 100 м.

Подібні безодні є теж і в селах Майдан та Гута коло Підкаміння. Ці джерела мають форму лійкувату і стрімкі береги, а їх вода має синювате забарвлення.

НАРОДНА ЖЕРТВЕННІСТЬ

У грудні зібрано в Ярославщині на фонд української культури 38.967 зол, з того 21.625 зол. склало місто, а решту делегатури, з яких найбільше зібрала Синявщина, а саме 5.294 зол. Збірки на коляду ще не закінчено. Досі тільки невелика ярославська делегатура передала 7.969 зол. На студентський фонд склало саме місто 1.168 зол.

НОВИНКИ

Його Високопреосвященство Архиєпископ Іларіон дня 1-го лютого ц. р. нагородив **Палицею** тяжко раненого о. декана Войславицького Деканату Протоєрея Авраамія Кисиля, потерпілого за св. віру православну, який знаходиться тепер в шпиталі св. Миколи в Холмі.

Концерт Капелі бандуристів у Львові. 7 ц. м. в залі ІНТ у Львові відбувся концерт Капелі бандуристів під упр. Гр. Китастого. Програма цього високомистецького концерту складалася з народних українських пісень та дум.

Театр юного глядача у Львові. При Інституті Народної Творчости у Львові недавно основано Театр юного глядача. Театр виставив у залі Літературно-Мистецького Клюбу п'єсу С. Васильченка „Не співайте, півні — не вменшайте ночі".

Концерт колядок та щедрівок. Заходами УДК в Любачові відбувся 6 лютого концерт колядок та щедрівок у виконанні місцевого мішаного хору під управою п. Станько С. Дохід з концерту 1.700 зол. призначено на „Коляду" на цілі УЦК.

ШАХИ

Червень (Грубешів) — Буг (Холм) 3½:2½

Змагання за першенство шахового кола першунів закінчились перемогою УСК Червень. Поодинокі вислідн (на першому місці змагуни Червеня):

1) інсп. Яворський — П. Неминущий 0:1, 2) Вох — м-р Григорович П. 1:0, 3) Ткачинський — о. Ткачук ½:½, 4) Самохваленко — П. Григорович 1:0, 5) о. Нагірняк — Нех 1:0, 6) Шустинський — Ханенко 0:1. Суддя м-р О. Ковальський.

Буг (Холм) — Богун (Володава) 3:3 і 4:2

Другі з черги змагання за дружинове першенство в шахах, що відбулися дня 6. лютого ц. р. в Холмі між місцевою дружиною Буг та Богуном з Володави, дали нерішений вислід 3:3. Поодинокі висліди: 1) м-р Григорович (Х) — Шелевій 0:1; 2) Кочарський — М. Калинич 1:0; 3) інж. Думанський — інж. Бродович 0:1; 4) о. Ткачук — І. Калинич 1:0; 5) Неминущий — Бондарук 1:0; 6) Рудчук — Мельничук 0:1.

За згодою обох дружин розіграно цього ж дня вирішні змагання, які покінчилися перемогою дружини Буг, Холм у відношенні 4:2. Поодинокі висліди цієї зустрічі були такі: 1) м-р Григорович — М. Калинич 0:1; 2) Неминущий — І. Калинич 1:0; 3) Максим'юк — Шелевій 1:0; 4) проф. Дмитрасевич — інж. Бродович 1:0; 5) Уханський — Мельничук 1:0; 6) о. Ткачук — Бондарук 0:1.

Міт

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. › Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79